

**GEPATITNI XALQ TABOBATIDA DAVOLASH: GEPATITNI
DAVOLASHDA DORIVOR O'SIMLIKlardan FOYDALANISH**

Botirov U.X., Z.Q.Axmedova., F.A.Qodirov

Central Asian Medical University talabasi

Central Asian Medical University tibbiyot universiteti oq'ituvchilari

***Annotatsiya:** Gepatitni xalq orasida tarqalishi va uni davolashda tabiiy dorilar va dorivor o'simliklardan foydalanish. O'simliklarning xossalari kimyoviy tarkibi va ulani qo'llash bilan bog'liq bo'lgan xolatlar va ko'rsatmalar.*

Kirish: Gepatit - bu bir qator sog'liq muammolarini keltirib chiqaradigan va o'limga olib keladigan jigarining yallig'lanishi. Gepatit virusining beshta asosiy shtammi mavjud, ular A, B, C, D va E turlari deb ataladi. Ularning barchasi jigar kasalligini keltirib chiqaradi, biroq ular o'rtasida sezilarli farqlar mavjud, jumladan, virusning yuqishi, kasallikning og'irligi nuqtai nazaridan. Kasalliklar, geografik tarqalishi va oldini olish usullari. Ayniqsa, B va C turlari yuz millionlab odamlarda surunkali kasalliklarni keltirib chiqaradi va siroz va jigar saratonining eng keng tarqalgan sababidir. Dunyo bo'ylab taxminan 325 million kishi hepatit B va/yoki S bilan kasallangan va bu odamlarning aksariyati uchun test va davolash imkonsizligicha qolmoqda.

Dolzarbliqi: JSST ma'lumotlariga ko'ra, har yili 720 ming kishi virusli hepatit tufayli jigar sirrozidan va 420 ming kishi hepatotsellyulyar karsinomadan vafot etadi. Delta agenti bilan surunkali hepatit B (birlashtirilgan B va D infeksiyalari) ayniqsa tez va noqulay rivojlanadi.

Uning genotiplari: HBV ning ettita asosiy genotipi (A–O) mavjud. Evropada A va B genotiplari ko'proq uchraydi. Bu HBV genotiplari bilan kasallangan bemorlarda HBeA g serokonversiyasi va jigar bilan bog'liq kasallanish va o'lim ko'rsatkichlari o'xshash. Biroq, HBV genotipi A (HBeA g tomonidan serokonversiya) bilan kasallanganida, kasallikning doimiy biokimyoviy va

virusologik remissiyasi HBV genotipi B (3) bilan kasallanganidan ko'ra ko'proq kuzatiladi. Interferon (INF) uchun aniqlanganidek, lamivudin va adefovirli bemorlarni davolash samaradorligining HBV genotipiga bog'liqligi yo'q edi.

Tabiiy preparatlar: O'simlik preparatlari butun dunyoda uzoq vaqt davomida CHCni davolash uchun ishlatilgan. Ko'pgina tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'simlik preparatlari jigar bilan bog'liq simptomlarni susaytiradi, jigar faoliyatini va hayot sifatini yaxshilaydi, fibrozdan sirrozga o'tishni uzaytiradi, va kamqonlik va psixiatrik asoratlar kabi AEni kamaytiradi yoki oldini oladi. Ba'zi o'simlik preparatlari CHC bilan kasallangan bemorlarda HCV ga qarshi ta'siri uchun klinik sinovlarda, shu jumladan tasodifiy bo'lmagan va randomizatsiyalangan tadqiqotlarda baholangan. Tasodifiy bo'lmagan sinovlarning umumiy uslubiy sifati pastligi sababli, biz ushbu sharhda faqat ob'ektiv va ishonchli ma'lumotlarni taqdim etish uchun RCTda baholangan CHC bilan og'rigan bemorlarda o'simlik dori-darmonlarining samaradorligi va xavfsizligini tavsiflang.

Faqat o'simlik terapiyasi yoki IFN terapiyasi va virusga qarshi terapiya (IFN yoki boshqa vositalar bilan), nonspesifik antiviral terapiya yoki davolash uchun platsebo o'rtasidagi samaradorlik va xavfsizlikni solishtirish uchun bir qator klinik tadqiqotlar o'tkazildi. CHC. Ushbu tadqiqotlarda SVR (ya'ni, zardobda HCV RNKning aniqlanishi mumkin bo'lmagan HCV RNK yo'qolishi, davolash to'xtatilganidan keyin 6 oydan keyin sezgir test orqali), davolashning yakuniy virusli javobi (ETVR; ya'ni aniqlanmaydigan HCV) Davolanish oxirida RNK), relaps darajasi (ya'ni davolash oxirida aniqlanmaydigan HCV RNK bilan kasallangan, ammo davolashdan 24 hafta o'tgach aniqlanishi mumkin bo'lgan HCV RNK holatlarining nisbati), alanin transaminaza (ALT) normallasishi va / yoki AE paydo bo'lishi. yakuniy nuqta sifatida ishlatiladi

- *Silymarin*

- *Xiao-Chai-Hu-Tang*

- *TCM-700C*

Silymarin

Silybum marianum yuqorida aytib o'tilganidek, eksperimental tadqiqotlarda ta'sirchan anti-HCV ta'sirini ko'rsatadi. Bu tabiiy o't yuzlab yillar davomida jigar tonik sifatida ishlatilgan va yaqinda CHC davolash uchun. Achinarlisi shundaki, ko'pgina klinik sinovlar eksperimental tadqiqotlar natijalariga ko'ra kutilgan natijalarni ololmadi. *S. marianum* yoki silymarin (*S. marianum* dan olingan modda) og'iz orqali, odatiy dozalardan yuqori dozalarga qadar HCV RNK darajasining klinik jihatdan ahamiyatli pasayishi kuzatilmadi va sarum ALT va/yoki aspartat transaminaza (AST) darajasi kuzatilmadi. 2013-yilda Marino va boshqalar va Barcena va boshq. jigar transplantatsiyasini kutayotgan HCV bilan kasallangan bemorlarda silibinin (silimarinning asosiy birikmasi) bilan tomir ichiga monoterapiya o'tkazildi; davolash HCV RNKning sezilarli va progressiv pasayishiga olib keldi. Ushbu topilma shuni ko'rsatadiki, silibinin silimarinning eng kuchli birikmasi bo'lib ishlaydi va tomir ichiga yuborish HCV replikatsiyasining oldini olishning eng yaxshi usuli hisoblanadi. Biroq, turli xil o'tlar uchun kuchli birikmalar va qo'llash usullarini tasdiqlash uchun qo'shimcha tadqiqot ishlari talab qilinadi.

Xiao-Chai-Hu-Tang

Deng va boshqalar. an'anaviy o'simlik formulasi Syao-Chai-Xu-Tang (XCHT; Yaponiyada Sho-Sai-Ko-To yoki Sho-Saiko-To va So-Shi-Xo-) ning klinik samaradorligini baholovchi bir qo'lli II bosqich tadqiqoti haqida xabar berdi. Koreyada Tang) IFN asosidagi terapiya uchun mos bo'lmagan bemorlarda CHC davolashda. Natijalar shuni ko'rsatdiki, bemorlarning 75% va 67% da ALT va AST pasaygan va bemorlarning 38% da biopsiya gistologiyasi ko'rsatkichlari yaxshilangan. HCV virus yuki 29% da kamaydi, lekin bemorlarning 42% da ortdi. Ushbu topilmalar XCHT CHC bemorlarida jigar patologiyasini yaxshilashi mumkinligini ko'rsatadi, ammo uning antiviral faolligi aniqlanmagan. Yaqinda CHC bilan og'rikan bemorlarda Sho-Saiko-Toning jigar shikastlanishiga ta'sirini aniqlash uchun bir qo'lli, ochiq yorliqli II bosqich sinovi yakunlandi. Ushbu sinovda jigardan oldingi va keyingi biopsiyaning juftlashgan taqqoslashlarida Knodellning gistologik faollik indeksiga ko'ra 2 ball yoki undan ko'p

yaxshilanishi javob sifatida aniqlanadi va ALT yoki AST ma'lumotlari ko'rsatilmagan. Natija o'ziga yarasha bo'lmadi. 24 bemordan faqat 5 nafari (20,8%) davolanishga javob berdi. SAE va boshqa AE lar mos ravishda 3 (12,5%) va 14 (58,3%) bemorlarda qayd etilgan. Ma'lumotlar <https://clinicaltrials.gov/ct2/show/results/NCT00590564> manzilida 2016-yil 15-yanvarda yangilangan, ammo hali rasman e'lon qilinmagan. XCHT ning o'rtacha samaradorligiga ko'ra, uni CHC bemorlarida birinchi darajali davolash sifatida ko'rib chiqmaslik kerak.

TCM-700C

Codyceps-TCM-700C birikmasi kuchli gepatoprotektiv ekanligi isbotlangan o'simlik preparatidir. 71 Genotip 1 HCV infeksiyasi bo'lgan bemorlar uchun standart kombinatsiyalangan davolashga TCM-700C qo'shilishi ta'sirini aniqlash uchun II bosqich sinovi o'tkazildi. Ushbu tadqiqot 2012-yilning may oyida yakunlandi. 2014-yil 7-avgustda <https://clinicaltrials.gov/ct2/show/study/NCT00556504> da yangilangan ma'lumotlarga asoslanib, SVR, virusologik javob, va TCM-700C bo'lgan va bo'lmagan rejimlar o'rtasida ALT reaksiyasi. SAE lar mos ravishda TCM-700C bo'lgan va bo'lmagan bemorlarning 22,0% (9/41) va 14,3% (6/42) da qayd etilgan.

Xulosa: Gepatitni davolashda faqatgina sintetik kimyoviy moddalardan emas, balki tabiiy preparatlardan foydalanish inson organizmida kelib chiqishi mumkin bo'lgan boshqa kasalliklarni paydo bo'lish ehtimolini kamytiradi.